

La necessària contrareforma fiscal

La política tributària ha de recuperar el seu paper redistribuïdor de riquesa i d'oportunitats

ANTÓN LOSADA. Periodista i professor de Ciència Política de la USC.

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 2 de octubre del 2010

Ni el Govern s'equivocava tant abans, ni l'encerta tant ara com diuen que sentencien els famosos mercats. Des que la crisi va deixar de ser una hipòtesi, ha fet més coses bé de les que ha sabut explicar. La gestió de la crisi financera en el nostre sistema de bancs i caixes, les dues edicions del pla E, la llei d'economia sostenible, la millora dels ingressos eliminant deduccions fiscals i apujant impostos indirectes i a les rendes de capital, o estendre l'ajuda als aturats són encerts mal explicats. Al mateix temps, cometia errors semblants als d'altres governs, encara que els ha corregit amb menys habilitat. La revisió permanent de previsions tranquil·litzadores que acaben multiplicant la incertesa, la demora en la reforma laboral, pactar una impossible pujada de sou als funcionaris o els titubejos amb les pensions o al decidir quina despesa s'ha de retallar; tots són bons exemples de males decisions.

En aquest temps, malgrat haver d'afrontar grans penúries, el desgast del Govern davant de l'opinió s'ha mantingut a una velocitat de creuer similar a altres executius europeus gràcies a dos elements que han operat d'amortidors. Primer, la imperícia d'una alternativa que cada dia ens convenç una mica més que faria el mateix, o pitjor. Segon, la persistència a l'hora de mantenir un missatge que funcionava com a objectiu comú compartit per una majoria que, a més a més, se'l volia creure. Es resumeix en una frase del mateix Zapatero que avui sona a vella: sortir junts de la crisi sense deixar ningú enrere.

El dramàtic salt imprès a les polítiques d'ajust ha disparat la minva de credibilitat del president. La velocitat del descrèdit és deguda a la duresa de les mesures, però no únicament a això. Tant o més mal infligeix la falta d'un discurs capaç d'argumentar-les i de fixar un nou objectiu que la majoria pugui compartir; encara fa més mal la sensació que a molts se'ls deixarà enrere. Si alguna lectura es pot treure de la vaga general, no és tant el rebuig a decisions que la majoria dóna per descomptades, o sense marge per deixar de prendre-les, sinó el malestar general al comprovar que no en sortirem junts i que molts que no s'ho mereixen en sortiran abans i més bé del que ja estaven.

El repartiment desigual dels costos de la crisi té la seva màxima expressió en la contradictòria política fiscal del Govern. No es pot gravar més el capital o els que més tenen perquè això afectaria la recuperació i provocaria la fugida dels diners, se'ns diu mentre s'apuja l'IVA o es retoca lleument la fiscalitat del petit i mitjà estalviador. No es pot castigar més les classes mitjanes, se'ns assegura, mentre s'eliminen les ajudes fiscals que més les beneficiaven, i es descarta sense cap explicació convincent la recuperació d'impostos com a patrimoni i successions que, ben dissenyats, graven els que més tenen. Els diners són els principals propagandistes de la seva covardia. Segons Baudelaire, el millor truc del dimoni va ser convèncer el món que no existia. La millor jugada dels diners ha estat aconseguir convèncer-nos que són espantadissos. Si els apugen els impostos sortiran corrent, se'ns avisa. Si fos tan fàcil, fa molt temps que estarien ben lluny. ¿On han de córrer que no hagin volat ja? Hi ha una cosa més verinosa per a una recuperació sostenible que apujar els impostos. Consisteix a gestionar el dèficit

sobreprotegint els grups més capaços econòmicament, o hipotecant les generacions futures amb més deute.

Durant l'última dècada, successives reformes ens van rebaixar els tributs a la minoria acomodada emparant-se en la il·lusió fiscal dels superingressos generats per la bombolla immobiliària i amb la il·lusió teòrica que aquells diners en mans privades es transformarien, per pura inèrcia, en inversió productiva. La bombolla va esclatar i vam descobrir que les rebaixes fiscals havien alimentat més i més bé la voràgine especulativa, mentre un Estat empetitit havia d'exercir d'avalista del sistema.

A la retòrica de l'eficiència i la llibertat que va emparar l'assalt a la cosa pública, la succeeix ara aquesta retòrica de l'esforç i el sacrifici, on els diners pretenen convèncer-nos una vegada més que ens toca pagar als altres. Què és ser ric, es pregunten amb una barra impressionant. La política fiscal conforma una peça bàsica de la política econòmica. Però, sobretot, és l'instrument imprescindible per a l'Estat del benestar per proveir la redistribució de la riquesa i les oportunitats que li atorguen el seu sentit i la seva legitimitat. Abaixar els impostos no és de dretes ni d'esquerres. Només suposa renunciar a complir aquesta funció redistribuïdora. Si aquest Govern vol recuperar la credibilitat, té pendent deixar-se d'ajustos fiscals de saló i executar una verdadera i potent contrareforma que torni la política fiscal al paper redistribuïdor, fent creïble així que tothom contribuirà d'una manera justa i solidària. Si no la fa ara, la realitat el forçarà a executar-la tard o d'hora. Amb majoria o sense, com va succeir amb la reforma laboral i, com diria el mateix Zapatero, li costi el que li costi.